

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizayov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN.....	93
Axliddin Aroptdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAkatLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLiyALASHTIRISH ISTIQBOLLARI	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

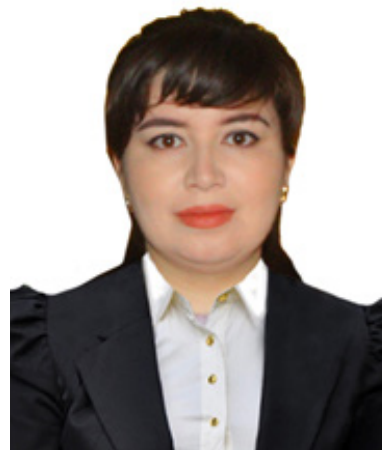
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdusfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
Oripova Saodat Mirfotix qizi	

IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI

Oripova Saodat Mirfotix qizi

Toshkent shahar Shayxontohur tumani 445-DMTT til o'qituvchisi

E-mail: Oripovasaodat1992@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqola ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida yuritishda yuzaga keladigan kamchiliklar va ularni takomillashtirish istiqbollarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot jarayonida o'zbek olimlari hamda xalqaro manbalar tahlil qilinib, inson omilining hisob sifatiga ta'siri alohida o'rganildi [4–5, 6, 8]. Natijalar shuni ko'rsatdiki, buxgalteriya xodimlarining malaka darajasi, amaliy tajribasi hamda xalqaro standartlarni bilish darajasi hisob sifatini sezilarli darajada belgilaydi [1, 3, 8]. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va metodologik yondashuvlarni takomillashtirish orqali inson omili bilan bog'liq xatoliklarni kamaytirish mumkin.

Kalit so'zlar: ijara operatsiyalari, buxgalteriya hisobi, inson omili, moliyaviy hisobot, aktivlar va majburiyatlar, hisob siyosati, xalqaro standartlar, IFRS-16, takomillashtirish, audit.

Abstract. This article is devoted to studying the shortcomings arising in accounting for lease operations and the prospects for their improvement. During the research process, both Uzbek scholars' works and international sources were analyzed, with particular attention paid to the impact of the human factor on the quality of accounting [4–5, 6, 8]. The results show that the qualification level, practical experience, and knowledge of international standards among accounting personnel significantly determine the quality of accounting [1, 3, 8]. Furthermore, errors related to the human factor can be reduced through the improvement of digital technologies and methodological approaches.

Key words: lease operations, accounting, human factor, financial reporting, assets and liabilities, accounting policy, international standards, IFRS-16, improvement, audit.

Аннотация. Данная статья посвящена изучению недостатков, возникающих при ведении бухгалтерского учета арендных операций, а также перспектив их совершенствования. В ходе исследования были проанализированы труды узбекских ученых и международные источники, при этом особое внимание уделено влиянию человеческого фактора на качество учета [4–5, 6, 8]. Результаты показали, что уровень квалификации, практический опыт и знание международных стандартов бухгалтерского учета существенно влияют на качество учета [1, 3, 8]. Кроме того, снижение ошибок, связанных с человеческим фактором, возможно за счет совершенствования цифровых технологий и методологических подходов.

Ключевые слова: арендные операции, бухгалтерский учет, человеческий фактор, финансовая отчетность, активы и обязательства, учетная политика, международные стандарты, IFRS-16, совершенствование, аудит.

KIRISH

Korxonalarda ijara operatsiyalari moliyaviy hisobot tizimida muhim o'rin egallaydi. Mazkur jarayonning to'g'ri va izchil yuritilishi korxonaning moliyaviy shaffofligini ta'minlash, aktivlar va majburiyatlarning aniq aks ettirilishi hamda moliyaviy risklarni minimallashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi [4–5]. Shu bilan birga, amaliyotda ijara operatsiyalarini hisobga olish jarayonida ayrim takomillashtirishni talab etuvchi jihatlar mavjud.

Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, buxgalteriya xodimlarining malaka darajasi, amaliy tajribasi hamda xalqaro standartlar bo'yicha bilimlari hisob sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi [3, 8].

Maqolaning asosiy maqsadi — ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida yuritishda mavjud jihatlarni tahlil qilish, inson omilining ta'sirini o'rganish hamda ularni yanada takomillashtirish istiqbollarini ishlab chiqishdan iborat [1–2]. Mazkur tadqiqot o'zbek va xorijiy ilmiy manbalarga tayangan holda olib borilib, amaliy tavsiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi [6–7].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ijara operatsiyalarining buxgalteriya hisobida yuritilishi masalasi xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Xususan, Shodmonov (2018) ijara operatsiyalarini moliyaviy hisobotlarda aks ettirish jarayonida yuzaga keladigan jihatlarni tahlil qilgan [4]. Yuldashev (2017) esa korxonalarda buxgalteriya hisobini takomillashtirish zarurati va uning moliyaviy shaffoflikka ta'sirini asoslab bergan [5].

Vahobov (2019) moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarga moslashuvi hamda shaffofligini ta'minlash masalalarini yoritgan [6]. Qo'chqorov va To'xtashev (2021) uzoq va qisqa muddatli ijara operatsiyalarini hisobga olish jarayonida takomillashtirishni talab etuvchi jihatlarni aniqlagan [7]. Jo'rayev va Iskandarov (2020) inson omilining hisobga olish jarayoniga ta'sirini tahlil qilgan [8].

Xorijiy olimlar tomonidan ham mazkur masala chuqur o'rganilib, risklarni baholash va moliyaviy boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqilgan. Jumladan, Aven (2016) riskni baholash va boshqarishning nazariy asoslarini yoritgan [1], Ghosh va Ghosh (2020) moliyaviy boshqaruv sohasida rivojlanish loyihalariga oid amaliy tavsiyalarni keltirgan [2], Kieso va boshqalar (2019) esa ijara operatsiyalarini nazariy va amaliy jihatdan hisobga olish bo'yicha zamonaviy yondashuvlarni bayon etgan [3].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijara operatsiyalarini to'g'ri va samarali hisobga olishda inson omilining ta'siri muhim ahamiyat kasb etadi [8]. Shu bois, buxgalteriya xodimlarining malakasini oshirish hamda metodologik yondashuvlarni takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi [4–5, 7].

So'nggi yillarda ijara operatsiyalarini hisobga olish masalasi xalqaro darajada yangi bosqichga ko'tarilib, IFRS-16 standarti joriy etildi. Mazkur standartga ko'ra, ijarachilar tomonidan deyarli barcha ijara shartnomalari balansda aks ettirilishi lozimligi belgilangan. Bu esa aktivlar va majburiyatlarning yanada to'liq hamda haqqoniy aks ettirilishini ta'minlaydi.

Yuqoridagi ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida aks ettirish jarayonida hali ham takomillashtirishni talab etuvchi jihatlar mavjud. Ushbu jihatlar, asosan, inson omili, metodologik yondashuvlarning yetarli darajada rivojlantirilmaganligi hamda xalqaro standartlarga to'liq moslashuv darajasini oshirish zarurati bilan bog'liqdir. Shu sababli, mazkur yo'nalishda ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida aks ettirish jarayonini o'rganish hamda uni takomillashtirish istiqbollarini belgilashda kompleks yondashuv qo'llanildi. Xususan, tadqiqot jarayonida nazariy va amaliy usullarning uyg'unligiga alohida e'tibor qaratildi.

Tadqiqotning nazariy asosini iqtisodchi olimlarning buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobot va ijara operatsiyalarini hisobga olishga oid ilmiy ishlari tashkil etadi. Ushbu manbalarni o'rganishda tahlil va sintez usullaridan foydalanilib, mavjud ilmiy qarashlar umumlashtirildi hamda ularning o'zaro bog'liqligi yoritildi.

Amaliy tadqiqot usullari sifatida korxonalarda qo'llanilayotgan buxgalteriya hisobi amaliyotini o'rganish, hujjatlar tahlili, solishtirma tahlil hamda kuzatuv usullaridan foydalanildi. Xususan, ijara shartnomalarini rasmiylashtirish, ularni buxgalteriya hisobida aks ettirish va moliyaviy hisobotlarda ko'rsatish jarayonlari tahlil qilindi. Ushbu jarayonda aniqlangan jihatlar tizimli ravishda guruhlashtirildi.

Tadqiqotda inson omilining ta'sirini aniqlash uchun alohida yondashuv qo'llanildi. Jumladan, buxgalteriya xodimlarining malaka darajasi, amaliy ko'nikmalari, normativ-huquqiy hujjatlarni bilish darajasi hamda ularni amaliyotda qo'llash holatlari o'rganildi. Ushbu jarayonda so'rovnoma va ekspert baholash usullaridan foydalanilib, inson omili bilan bog'liq xatoliklarning asosiy sabablari aniqlashtirildi.

Shuningdek, tadqiqot davomida xalqaro tajribani o'rganish usuli ham qo'llanilib, ijara operatsiyalarini hisobga olishda IFRS-16 talablari asosida shakllangan yondashuvlar tahlil qilindi. Bu esa milliy amaliyotni yanada takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlashda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qildi.

Olingan ma'lumotlarni qayta ishlashda mantiqiy umumlashtirish, tizimli tahlil hamda iqtisodiy taqqoslash usullaridan foydalanildi. Natijada ijara operatsiyalarini hisobga olish tizimining samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida aks ettirish jarayonida mavjud jihatlar tizimli xarakterga ega ekanligini ko'rsatdi. Mazkur jihatlar nafaqat metodologik omillar, balki inson

omili bilan ham chambarchas bog'liq bo'lib, hisob ma'lumotlarining ishonchiligi va aniqligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi [4, 8].

Birinchi navbatda, ijara operatsiyalarini tasniflash jarayonida sezilarli darajada takomillashtirishni talab etuvchi holatlar mavjudligi aniqlandi. Amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, ko'plab korxonalarda ijara shartnomalari iqtisodiy mazmuniga ko'ra emas, balki shakliy belgilar asosida tasniflanmoqda. Bu esa moliyaviy hisobotlarda aktivlar va majburiyatlarning to'liq hamda aniq aks ettirilishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin [4, 7]. Xususan, uzoq muddatli ijara shartnomalarini qisqa muddatli sifatida e'tirof etish holatlari ham uchraydi.

Ikkinchi muhim jihat — baholash jarayonidagi noaniqliklar bilan bog'liqdir. Ijara to'lovlarini diskontlash, foiz stavkalarini aniqlash hamda kelgusidagi majburiyatlarni hisoblashda yagona yondashuvning yetarli darajada shakllanmaganligi kuzatildi. Natijada, turli korxonalarda bir xil operatsiyalar turlicha aks ettirilishi mumkin [3, 7]. Xalqaro amaliyotda ushbu jarayonlar aniq me'yorlar asosida amalga oshiriladi, biroq ularni amaliyotga tatbiq etishda ayrim murakkabliklar mavjud [1, 3].

Tadqiqot davomida inson omilining ta'siri alohida tahlil qilindi. So'rovnomalar va ekspert baholash natijalari shuni ko'rsatdiki, buxgalteriya xodimlarining malaka darajasi va amaliy tajribasi yetarli bo'lmagan holatlarda xatoliklar soni ortib boradi [8]. Shuningdek, normativ-huquqiy hujjatlarni noto'g'ri talqin qilish yoki ularni amaliyotda to'liq qo'llamaslik ham hisob jarayonida aniqlangan kamchiliklarning asosiy omillaridan biri hisoblanadi [5, 6].

Quyidagi jadvalda aniqlangan asosiy jihatlar tizimli ravishda umumlashtirildi:

1-jadval. Ijara operatsiyalarini hisobga olishdagi jihatlar tizimli tahlili

№	Muammo turi	Kelib chiqish sababi	Natijaviy ta'siri
1	Noto'g'ri tasniflash	Ijara shartnomalarini iqtisodiy mazmuniga ko'ra emas, shakliy belgilar asosida baholash	Aktivlar va majburiyatlarning noto'g'ri aks ettirilishi
2	Baholashdagi xatoliklar	Diskontlash stavkalari va hisoblash usullarining yagona yondashuvga ega emasligi	Moliyaviy natijalarning aniqligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi
3	Inson omili	Xodimlar malakasi va amaliy tajribasining yetarli darajada emasligi	Hisob ma'lumotlarida xatoliklar yuzaga kelishi
4	Standartlarga moslashuv pastligi	Xalqaro standartlar (IFRS-16) talablari bo'yicha bilimlarning yetarli emasligi	Hisobotlarning xalqaro talablarga to'liq mos kelmasligi
5	Ichki nazorat sustligi	Ichki audit va nazorat tizimining samarali tashkil etilmaganligi	Xatoliklarning o'z vaqtida aniqlanmasligi va tuzatilmassligi

Mazkur jadvaldan ko'rinib turibdiki, aniqlangan jihatlar o'zaro bog'liq bo'lib, ayniqsa inson omili barcha jarayonlarga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Tahlil natijalarini vizual tarzda ifodalash maqsadida aniqlangan jihatlar ulushi quyidagicha baholandi (Diagramma 1):

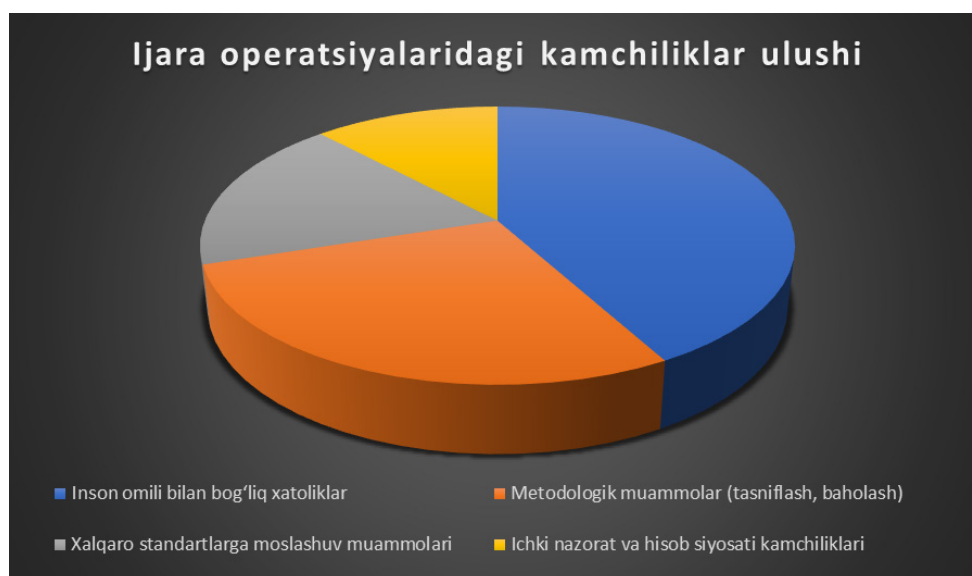

Diagramma 1. Ijara operatsiyalaridagi jihatlar ulushi (foizda)

Ushbu natijalar shuni ko'rsatadiki, eng katta ulush inson omiliga to'g'ri keladi. Bu esa buxgalteriya tizimini yanada takomillashtirish jarayonida inson kapitaliga investitsiya kiritish zarurligini asoslaydi.

Shuningdek, tadqiqot davomida aniqlanishicha, avtomatlashtirish darajasi yuqori bo'lgan korxonalarda xatoliklar sezilarli darajada kam uchraydi. Bu holat raqamli texnologiyalarni joriy etish inson omili bilan bog'liq xatoliklarni kamaytirishda muhim vosita ekanligini tasdiqlaydi [7].

Umuman olganda, olingan natijalar ijara operatsiyalarini hisobga olish tizimini takomillashtirishda kompleks yondashuv zarurligini ko'rsatadi. Ya'ni, nafaqat normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, balki inson omilini samarali boshqarish, xodimlar malakasini oshirish hamda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish jarayonlarini uyg'un holda amalga oshirish lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot doirasida ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida aks ettirish amaliyoti har tomonlama o'rganilib, mavjud jihatlar tizimli ravishda tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, hisob jarayonidagi asosiy omillar, asosan, uchta yo'nalishda namoyon bo'ladi: metodologik yondashuvlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi, xalqaro standartlarga moslashuv darajasi hamda inson omilining sezilarli ta'siri [4, 6, 8].

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijara operatsiyalarini tasniflash va baholash jarayonlarida yagona yondashuvning yetarli darajada shakllanmaganligi moliyaviy hisobotlarda ma'lumotlarning turlicha aks ettirilishiga olib kelmoqda. Bu esa, o'z navbatida, korxonalar faoliyatini tahlil qilish va o'zaro solishtirish imkoniyatlarini cheklaydi [3, 7]. Xususan, uzoq muddatli ijara operatsiyalarini noto'g'ri e'tirof etish holatlari aktivlar va majburiyatlarning to'liq shakllanmasligiga olib kelishi mumkin [4].

Shu bilan birga, inson omilining ta'siri tadqiqotning muhim natijalaridan biri sifatida namoyon bo'ldi. Buxgalteriya xodimlarining malaka darajasi, amaliy tajribasi va zamonaviy bilimlarga ega bo'lish darajasi hisob jarayonining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi [8]. Shuningdek, normativ-huquqiy hujjatlarni noto'g'ri talqin qilish yoki ularni amaliyotda to'liq qo'llamaslik holatlari ham hisob tizimining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar qatoriga kiradi [5, 6].

Xalqaro tajriba tahlili shuni ko'rsatadiki, ijara operatsiyalarini hisobga olishda yagona standartlar asosida ishlash yuqori samaradorlikni ta'minlaydi [1, 3]. Biroq ushbu yondashuvlarni amaliyotga joriy etish jarayonini yanada takomillashtirish zarurati mavjud bo'lib, bu metodologik va tashkiliy jihatlarini rivojlantirishni talab etadi.

Yuqorida keltirilgan tahlillar asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

Birinchidan, ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida aks ettirish bo'yicha yagona metodologik bazani shakllantirish zarur. Bu turli xo'jalik yurituvchi subyektlarda hisob yuritishning yagona tamoyillar asosida amalga oshirilishini ta'minlab, moliyaviy hisobotlarning taqqoslanishini oshiradi [4–5].

Ikkinchidan, buxgalteriya xodimlarining malakasini oshirish tizimini takomillashtirish lozim. Xususan, xalqaro standartlar asosida muntazam o'quv dasturlarini tashkil etish, amaliy treninglar va sertifikatlash tizimini joriy etish hisob sifatini oshirishga xizmat qiladi [3, 8].

Uchinchidan, buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, avtomatlashtirilgan tizimlar hisob jarayonining aniqligi va tezkorligini oshirishda samarali vosita hisoblanadi [7].

To'rtinchidan, korxonalarda ichki nazorat va audit tizimini kuchaytirish zarur. Samarali ichki nazorat mexanizmlari hisob jarayonida yuzaga keladigan xatoliklarni o'z vaqtida aniqlash va ularni bartaraf etishga xizmat qiladi [5, 6].

Beshinchidan, ijara operatsiyalarini hisobga olishda xalqaro standartlarga moslashuv darajasini oshirish lozim. Bu moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va ishonchiligidini ta'minlab, investorlar uchun axborotning ochiqligini kengaytiradi [1, 3].

Umuman olganda, tadqiqot natijalari ijara operatsiyalarini buxgalteriya hisobida yuritish tizimini takomillashtirish kompleks yondashuvni talab etishini ko'rsatdi. Ya'ni, metodologik asoslarni rivojlantirish, inson kapitaliga investitsiya kiritish hamda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish birgalikda amalga oshirilgandagina yuqori samaradorlikka erishish mumkin. Shu asosda ishlab chiqilgan takliflar amaliyotga tatbiq etilganda moliyaviy hisobotlarning ishonchiligi oshadi va korxonalar faoliyatining samaradorligi yanada ortadi [1–8].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Aven, T. (2016). Risk assessment and risk management: Review of recent advances on their foundation. *Safety Science*, 85, 111–117.
2. Ghosh, D., & Ghosh, M. (2020). *Financial Management for Development Projects*. Springer.
3. Kieso, D. E., Weygandt, J. J., & Warfield, T. D. (2019). *Intermediate Accounting*. Hoboken: John Wiley & Sons.
4. Shodmonov, Sh. (2018). Ijara operatsiyalarining buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlarda aks ettirilishi. *Moliyaviy hisobotlar jurnali*, 4(2), 45–53.

5. Yuldashev, B. (2017). Korxonalarda buxgalteriya hisobini takomillashtirish usullari. O'zbekiston buxgalteriya hisobi, 3(1), 22–31.
6. Vahobov, A. (2019). Moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va xalqaro standartlarga moslashuv. Toshkent iqtisodiyot universiteti ilmiy axboroti, 2, 12–20.
7. Qo'chqorov, M., & To'xtashev, D. (2021). Uzoq va qisqa muddatli ijara operatsiyalarini hisobga olish: amaliy tahlil. O'zbekiston iqtisodiyoti, 5(1), 34–42.
8. Jo'rayev, N., & Iskandarov, S. (2020). Buxgalteriya hisobida inson omilining ta'siri: ijara operatsiyalari misolida. Buxgalteriya hisobi va audit, 6(2), 58–66.
9. Asian Development Bank. (2022). Country Operations Business Plan: Uzbekistan. Manila: ADB.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
